

Tündérmező – középkori templomok útján

A *Partnerség határok nélkül* program májusban tudományos konferenciát szervezett a sajtó képviselői számára, amelyen Magyarország, Szlovákia, Románia és Ukrajna vallási és kulturális örökségét egybekapcsoló tematikus turisztikai útvonal programjának új eredményeit ismertették meg. Autóbuszos túrával, templomlátogatással tették személyessé, tartalmassá a sajtótájékoztatót, amelyen lapunk képviselőjében vettem részt.

„Az országnak ez a legtávolabbi része az egész ország legsodálatosabb darabja: a történelmi Magyarországnak utolsó tündéri mezeje” – írta Móricz Zsigmond a szabolcsi-szatmári-beregi vidékről. Ezt olvashatjuk az idén megjelent *„Egy falat Tündérmező. Vándorúton Szabolcstól Szatmárig”* kötetben is, amely nemcsak a tájat, emlékeiket, természeti értékeit, hanem gasztronómiai különlegességeit is bemutatja, leírásokkal, pompás képekkel illusztrálva. A műemlékek iránt behatóbban érdeklődők két, *Kollár Tibor* által szerkesztett monumentális (400+450 oldal terjedelmű) kötetet is kézbe vehetnek: *Középkori egyházi építészet Szatmárban* (2011), és *Középkori templomok a Tiszától a Kárpátokig* (2013) címmel. A régió idegenforgalmi látnivalóit egy újság-formátumú képes kiadvány, a *Templomnéző* is segíti. Eddig 13 templomról jelent meg egy magyar-ukrán-angol-német nyelvű, egyenként 14 oldalas impozáns füzet.

A sajtótájékoztató keretében, az utóbbi években mintaszerűen helyreállított, középkori eredetű református templomokat járhattunk be. Lónya, Tákos, Csaroda, Tarpa, Vaja, Baktalórántháza templomai, és az őket látogatók gazdagodtak a projekt által. Lónya kicsiny temploma a 2000-es ár-

víz pusztításainak „köszönhette” megújulását. Ekkor kerültek elő három korszakból származó falképei: a Szt. György ábrázolás, a Köpenyes Mária, a diadalív szentjei. Tákos favázas, paticsfalú, zsindelellyel fedett templomát „mezítlásbas Notre-Dame”-nak is nevezik. Jellegzetes fa harangtornya, festett famennyezete, a karzat mellvédje, és a helybeli asszonyok ügyességét dicsérrő keresztzemes hímzésű terítők szemet gyönyörködtetnek. Csaroda késő román stílusú kecses, szép arányú temploma olyan csoda, amely menthetetlenül rabul ejti az ide látogatót. Belsejében jól megférnek egymás mellett a középkori falképek apostolai-szentjei, Krisztus alakja, és a reformáció korában készült virágos motívumok. Tarpa temploma 1795-ben nyerte el mai formáját. A magas, vasos torony, a barokk külső értékes középkori részleteket rejt: Szent György és a sárkány küzdelmét ábrázoló falképet, Báthori-címeres kőablakot, középkori ajtót, 18. századi táblás famennyezetet, faragott szószéket. A látogatóbarát templom modellje Vaja (amelynek legismertebb műemléke a látványosan megújított Vayvárkastély). A gótikus templom egyházművészeti-egyháztörténeti múzeumnak is beillik a sekrestyében és toronyban berendezett kiállításával. Egyedülálló kezdeményezés az országban.

Baktalórántháza „kakukktojás” a sorban, ugyanis római katolikus templom. Tégglából épült (két évszázadig a protestánsok kezében is volt). Középkori falképeit 2012-ben mintaszerűen restaurálták.

Jelentős Európai Unió támogatással, jól átgondolt projektet sikerült kialakítani. Jó lenne minél több hasonlóval találkozni, más régiókban is.

Csorba Csaba

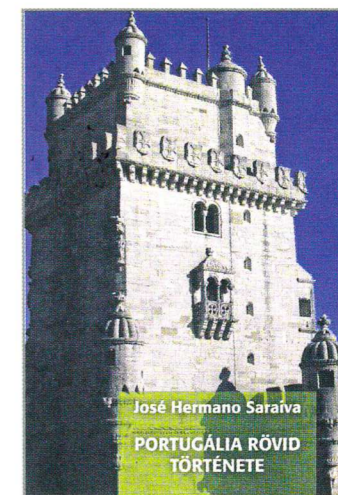

Portugália életrajza

José Hermano Saraiva *Portugália rövid története* című könyve – melynek magyar fordítása az Equinter kiadó Atelier Könyvtárának „luzo-brazil” sorozatában jelent meg – egy olyan kis és a szó minden értelmében periférikus európai ország történetét foglalja össze olvasmányosan, mely egykoron egy világbirodalom létrehozója és a világtörténelem egyik formálója is volt. Portugália története úgy hullámzott, akár a tengerek, az óceánok, amelyekhez „régicicsősége” kötődik. A mű bemutatja függetlenségi küzdelmeit a rómaiak, a barbárok, aztán főleg az arabok s az ibériai „nagy testvér”, Spanyolország ellen, majd a „tengerentúli terjeszkedés”, a hódító háborúk, a „portugál reneszánsz”-kor „roppant közösségi eposzát”, amikor „a kicsiny ibériai ország Európa egyik legnagyobb hajózási és kereskedelmi hatalmává vált” – röviden: a „reconquista”-tól a „conquista”-ig terjedő felívelő időszakot. És végigkíséri a hanyatlást is a „világot átfogó nemzet” gögjétől az „elmaradottság, nyomorúság és tanulatlanság” sanyarú-megalázott állapotáig, a világbirodalmi „nagy-

léttől” az Európától való leszákadásig elnyomással, inkvizícióval, polgárháborúkkal, forradalmakkal, puccsokkal, felemás modernizációs és reformtörekvésekkel. A politika mellett a szintézis figyelme kiterjed a kultúrára és a gazdaságra is, nemcsak uralkodók és vezetők történelmi tetteivel, de az egyszerű emberek mindennapi életével is foglalkozik. Meghökkenően szűkszavú viszont a huszadik század tárgyalásakor: arra hivatkozva, hogy „ma még nincs meg ezekkel a tényekkel kapcsolatban a történelmi összkép kialakításához elengedhetetlenül szükséges távlat”, hiányos és egyoldalú képet vázol a Salazar-rezsimről (melynek – mint a szerkesztői utószóból megtudjuk – a szerző, Saraiva elkötelezett híve volt) és a „szegfűs forradalomban” megszületett demokrácia és az Európához való felzárkózás évtizedeiről. A legutóbbi, a mai olvasóhoz legközelebb álló csaknem fél évszázad krónikájának hiányáért aligha kárpótolhatnak a kötetvégi kiegészítésként közölt szerény magyarországi bibliográfia igencsak vegyes tételei.

Madarász Imre

Megrendelő

Kérjük, jelölje meg, melyik kiadványt szeretné megrendelni kedvezményesen:

- Megrendelem a Várak, kastélyok, templomok c. folyóirat 2012-es gyűjteményes kötetét, 3200,- Ft-os áron, ...példányban
- Megrendelem a Várak, kastélyok, templomok c. folyóirat 2012-es gyűjteményes kötetét, valamint a 2005–2011 közötti lapszámok digitális kiadását DVD-n, kedvezményes, 5800,- Ft-os áron, ...példányban
- Megrendelem a Várak, kastélyok, templomok c. folyóirat korábbi gyűjteményes kötetét (2008–2009–2010–2011) kedvezményes, 3000,- Ft-os példányonkénti áron, ...példányban (a választást aláhúzással jelölje). Legalább 2 példány választása esetén érvényes ár!
- Megrendelem a Várak, kastélyok, templomok c. folyóirat korábbi lapszámait (2005–2011) kedvezményes, 350,- Ft-os példányonkénti áron (karikázza be, hogy melyik lapszámokat kéri). Minimum 6 példány vásárlása esetén érvényes ár!

2005: X 2 3 4 X 6   2007: 1 2 3 4 5 6   2009: 1 2 3 4 5 6   2011: 1 2 3 4 5 6
 2006: X 2 3 4 5 6   2008: 1 2 3 4 5 6   2010: 1 2 3 4 5 6   Az "X" jelű lapszámok elfogytak!

A 2012-es évfolyam lapszámai 525,- Ft-os áron vásárolhatók meg, és minimum 3 példányos rendelés esetén postázzuk.

Megrendelésenként egységesen 800,- Ft-os postaköltséget számítunk fel a megadott árakra.

Kézbesítési név, cím: .....

Számlázási cím (amennyiben nem azonos a fentivel): .....

Telefonszám: ..... E-mail: .....

2012-ben is előfizető voltam: Fizetés módja: csekk banki átutalás

Dátum: ..... Aláírás: .....

A megrendelő másolatát olvashatóan kitöltve a Talma Bt., 7611 Pécs, Pf.: 16. címre, a vkt@varlap.hu, vagy a talma@talmakiado.hu email címre kérjük visszaküldeni. Az árak csak belföldi postázási címre érvényesek. Javasoljuk a számlunkra is költségsökkenítő banki átutalást a sárga csekk helyett. A beküldött adatokat kizárólag számlázáshoz és kézbesítéshez használjuk fel. Az ajánlat a 2013. augusztusi lapszám megjelenéséig, illetve a készletek erejéig érvényes. 2013/3